

**Прирачник
за градоначалници
за управување
со отпадот**

Март, 2005

Вовед

Овој прирачник произлезе како резултат на нашето досегашно искуство во управувањето со отпадот, и како потреба при нашиот ангажман во рамките на кампањата за позеленување на локалните избори преку која ги анимиравме кандидатите за градоначалник на град Скопје и општините, посериозно да се залагаат да ги решат проблемите со отпадот.

Прирачникот треба да ги покаже потенцијалните начини за решавање на проблемите со различните видови отпад. Овие модели кои треба да се воспостават и во нашата заедница се неопходни за правилното и одржливо управување со отпадот. Покрај тоа, ваквите модели носат особени придобивки, како за домаќинства-та, така и за општините и секако, за животната средина.

Се надеваме дека овој прирачник ќе биде корисен за Вашата понатамошна работа и дека заедно ќе ги спроведуваме воспоставените модели.

10 ПРАВИЛА ЗА ДОБРИОТ ГРАДОНАЧАЛНИК

Или, како да се управува со Скопје согласно Законот за отпад

1 На предлог на градоначалникот на градот Скопје, советот на градот Скопје треба да донесе план за управување со отпадот

2 Градоначалникот на градот Скопје ги определува локациите за складирање на неопасниот отпад во близина на местото каде што се создава и ги определува локациите каде што можат да бидат поставени претоварните станици.

3 Градоначалникот на градот Скопје е должен податоците за увоз, извоз и транзит на отпадот, во вид на годишен извештај, да ги достави до надлежниот орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина, најдоцна до 31 март во тековната за претходната година.

4 Градоначалникот на градот Скопје е должен да ја одржува јавната чистота и да постапува со напуштениот отпад на јавните и сообраќајни површини во урбаните средини и во неурбанизираниот простор на своето подрачје.

5 Градоначалникот на градот Скопје треба да воведи посебни правила за постапување на комуналниот отпад, како и да определи места за собирање на опасниот дел содржан во комуналниот отпад, каде тоа ќе го вршат правни и физички лица.

6 На предлог на градоначалникот на градот Скопје, Советот на градот Скопје може да основа јавно претпријатие за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад.

7 Собирањето и транспортирањето на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, градоначалникот на градот Скопје може да им го довери на правни и физички лица, за што склучуваат договор за давање услуга за извршување на дејност од јавен интерес од локално значење за градот Скопје, во согласност со постапката за јавен тендер.

8 На предлог на градоначалникот на градот Скопје, Советот на градот Скопје, ќе ги пропише условите, начинот и шемите за собирање и за транспортирање на комуналниот и на другите видови неопасен отпад, како и постапките за издвојување на опасните компоненти од комуналниот отпад.

9 На предлог на градоначалникот на градот Скопје, Советот на градот Скопје ја одобрува висината на цената за собирање и за транспортирање на комуналниот отпад, определува стимулативни цени за домаќинствата, правните и физички лица кои врз основа на воспоставени системи за селектирање на отпадот ја намалуваат вкупната количина на комунален отпад наменет за отстранување на депонијата.

10 Градоначалникот на градот Скопје, ќе ги преземе сите неопходни мерки за затворање на депониите кои не поседуваат дозвола за вршење на дејноста отстранување на отпад, но воедно е должен да ги затвори и рекултивира дивите депонии, во рок од една година од денот на влегувањето на сила на овој закон.

ОПАСЕН ОТПАД ВО ДОМАЌИНСТВОТА

Со потпишување на спогодбата за стабилизација и асоцијација со Европската Унија, Република Македонија превзеде обврска да го хармонизира своето законодавство со законодавството на Европската Унија.

Првиот чекор во областа на отпадот е направен со предлогот за донесување на закон за управување со отпадот. За успешно спроведување на регулативата потребно е запознавање со искуствата на управување со отпадот во развиените земји, и нивна адаптација во наши услови.

ИСКУСТВО ОД ЛУКСЕМБУРГ

Вовед

„SuperDrecksKesch fir Biirger“ е систем за собирање на опасниот отпад од домаќинствата во Луксембург. Граѓаните не плаќаат за оваа услуга. Целта на системот е спречување на настанување на отпад, рециклирање, како и отстранување на проблематичните супстанции на начин безбеден за животната средина. Исто така во како примарни цели на системот се и обезбедување информации и советодавни услуги за граѓаните.

Опис на системот

Системот за собирање на опасен отпад, SuperDrecksKesch fir Biirger, се состои од три главни делови:

- услуги кои обезбедуваат информации, совети и ја подигнуваат свеста на граѓаните;
- собирање на опасниот отпад; и
- сортирање, рециклирање и третман на собраниот отпад.

Отпадот кој се собира опфаќа: батерии, лекови, шишиња од спрејови, бои и било кој друг опасен отпад од домаќинствата. За да се направи сепарирањето на отпадот полесно, на домаќинствата им е поделена специјална SuperDrecksKesch fir Biirger-кутија во која тие го ставаат опасниот отпад.

За собирање на опасниот отпад постојат четири различни шеми:

- ☞ Возила со чија помош се собира отпадот четири пати годишно во секоја општина. На овој начин не само што се создаваат услови за собирање на проблематичните супстанции, туку се делат и информации за алтернативи кои се помалку штетни за животната средина;
- ☞ Рециклирачки центри со постојани места за собирање, каде може да се собираат суви материјали за рециклирање и опасен отпад;
- ☞ Собирање по домовите за поголеми количества може да се повика возило по телефон;
- ☞ Посебни кампањи за собирање кои може да ги организира општината или противпожарната бригада.

По собирањето на опасниот отпад тој се носи до логистичкиот центар. Тука се превземаат сите операции кои претходат на рециклирањето или понатамошниот третман.

Главните задачи кои се изведуваат во логистичкиот центар се:

- ☞ Подготвување на контејнерите и возилата за собирање на опасен отпад и координација на собирањето;
- ☞ Осигурување на квалитетот на материјалите кои влегуваат и излегуваат; исто така постои и база на податоци за видот и количествата на материјалите;
- ☞ Идентификација на непознатите супстанции и проверка на нивниот квалитет пред крајниот третман или рециклирањето, кои се изведуваат во сопствена лабораторија;

- ⇒ Сортирање и безбедно пакување на рециклабилните материјали и опасните супстанции (сортирањето и третманот на материјалите се изведува во согласност со критериумите на компанијата која ќе го изведува понатамошниот третман или крајното рециклирање, а растворувачите и испарливите супстанции се третираат во специјални постројки);
- ⇒ Складирање на различни групи супстанции сè до нивното испорачување за третман или рециклирање (непознатите или многу опасните материјали се складираат на специјални полица со специфични сигурносни инструменти).

Количеството на опасен отпад кој го собира SuperDrecksKesch fir Biiirger постојано се зголемува, од околу 200 тони во 1990 до 1 400 тони во 1999 година. 70% од собраните материјали (барем делумно) се рециклираат.

SuperDrecksKesch fir Biiirger се финансира од Министерството за животна средина. Вкупните трошоци за 1998 и 1999 година се проценети на околу 2,84 евра за килограм опасен отпад. Ова значи значајно повисоки трошоци за собирање и третман на опасниот отпад (2 840 евра за тон) во споредба со останатиот отпад.

ИСКУСТВО ОД ИРСКА

Вовед

“Зелениот” данок на пластичните кеси оствари 3,45 милиони долари за Ирската државна каса во првите три месеци откако се вовеле и драстично ја намали употребата на кеси.

Воведувањето на 15 центи додатна такса за секое пластично кесе од продавниците, беше непосредно следено од други држави (Британски претставници и претставници од САД кои искажаа посебен интерес за превземање на истата програма).

Ова оданочување покажа изненадувачки успех во постигнувањето на тоа за што беше наменето.

Намалувањето на употребата на пластичните кеси даде многу брзи резултати, а позитивниот естетски ефект врз животната средина беше очигледен.

Употребата на пластични кеси се намали за повеќе од 90% во однос на периодот од пред воведувањето на дополнителната такса со цел да се промовира употребата на цврсти, реупотребливи торби за купување како би се отстранила грдата слика на летечки пластични кеси, запушување на

истечните сливници и закачените пластични кеси по дрвата и оградите од дворовите.

Пред воведување на данокот, имаше проценка дека во Ирска, 3,9 милиони жители употребуваа 1,2 милијарди пластични кеси годишно.

Ирскиот данок

Новиот данок за пластичните кеси во Ирска, познат како PlasTax, направи бранувања на светско ниво. Беше очигледно дека данокот водеше кон импресивни, реални промени во однесувањето на потрошувачите; ефикасно ја подигнуваше националната свест за улогата на секој поединец во загадувањето и намалувањето на истото.

Данокот беше наметнат со цел да ги охрабри потрошувачите да употребуваат непластични реупотребливи торби. Во првите три месеци по воведувањето на данокот, маркетите соопштија дека имаат продадено околу 23 милиони пластични кеси, што е околу 277 милиони помалку од вообичаеното.

Нови даноци

Проблемот со ѓубрето на улиците во Ирска беше повод Владата да донесе серија од нови даноци со цел да се финансира националното расчистување. Владата на Република Ирска воведи данок за гумите за цвакање, полистиренската амбалажа за храна и белешките од банкоматите.

Потрошувачите и данокот на пластичните кеси

Истражувањата покажаа дека мнозинството од потрошувачите во Британија се согласни да плаќаат за пластичните кеси. Идејата е дека со помалку продадени кеси се намалува загадувањето на животната средина. Скоро 63% од потрошувачите ја поддржуваат идејата да плаќат 10 пени за нивната пластична кеса, наспроти само 27% кои се спротивставуваат на тоа.

Барање за воведување данок за пластичните кеси

Шкотска најверојатно ќе воведи даноци за бесплатно достапните пластични кеси низ маркетите во земјата, со цел да се заштити животната средина. Шкотскиот либерал демократ Mike Pringle побара воведување данок со намера да се намали отпадот.

Тој смета дека моделот кој го воведи Република Ирска дава успешни резултати, а таков предлог бил даден и во англискиот град Дурхам. Употребата на пластичните кеси од продавниците и маркетите во Република Ирска беше намалена повеќе од 90%, а истовремено данокот донесе милиони евра како буџетски приход.